

Lwfans Mamolaeth

Taflen nodiadau

- **Cymorth os ydych yn disgwyl baban**
 - wedi bod yn gyflogedig ond yn methu â chael Tâl Mamolaeth Statudol, neu
 - yn hunangyflogedig, neu
 - wedi bod yn gyflogedig yn ddiweddar.

Dylech gadw'r nodiadau hyn er gwybodaeth.

Canllaw cyffredinol yn unig sydd yn y nodiadau hyn ac ni ddylid eu trin fel datganiad cyflawn ac awdurdodedig o'r gyfraith.

Beth yw Lwfans Mamolaeth?

Budd-dal nawdd cymdeithasol yw Lwfans Mamolaeth (MA) y gallech ei gael tua'r adeg pan fydd eich baban ar fin cael ei eni. Telir am gyfnod hyd at **39 wythnos**. Dim ond yn ystod y cyfnod na fyddwch yn gweithio y caiff ei dalu. Gelwir y cyfnod talu ar gyfer Lwfans Mamolaeth yn **Gyfnod Lwfans Mamolaeth (MAP)**.

Pwy all gael Lwfans Mamolaeth?

Efallai y gallwch gael Lwfans Mamolaeth (MA)

- os nad oes hawl gennych i gael Tâl Mamolaeth Statudol (SMP) gan eich cyflogwr, ac
- os buoch yn gyflogedig neu'n hunangyflogedig am o leiaf 26 wythnos yn ystod y 66 wythnos cyn yr wythnos rydych yn disgwyl genedigaeth eich baban, ac
- mae eich enillion wythnosol ar gyfartaledd yn o leiaf £30 yr wythnos, ac
- rydych wedi rhoi'r gorau i weithio er mwyn cael eich baban.

Eich *Cyfnod Prawf* yw'r enw a roddir ar y 66 wythnos cyn yr wythnos rydych yn disgwyl cael eich baban.

Rydym yn cyfrifo eich cyfnod prawf o'r dyddiad y disgwylir i'ch babi gael ei eni, nid dyddiad gwirioneddol yr enedigaeth.

Rydym yn cyfrif cyflogaeth ar gyfer rhan o wythnos fel cyflogaeth ar gyfer wythnos gyfan.

Efallai na chewch Tâl Statudol

- am nad oeddech yn gweithio yn ystod y 15fed wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch baban gael ei eni, neu
- am na fuoch yn gweithio i'r un cyflogwr am gyfnod digon hir, neu
- am na fuoch yn ennill digon.

Pwy all gael Lwfans Mamolaeth? parhad

- Os ydych yn gyflogedig, efallai byddwn yn gwirio'r wybodaeth rydych wedi ei roi i ni gyda eich cyflogwr.
- Os ydych yn hunangyflogedig, mae gofyniad cyfreithiol i chi gofrestru eich hunangyflogaeth gyda Chyllid a Thollau EM yn ôl rheolau Cyllid a Thollau EM.

Os nad ydych yn cofrestru neu yn cofrestru'n hwyr, gallech golli rhywfaint neu gyd o'ch Lwfans Mamolaeth.

Ystyr *cyflogwr* yw'r unigolyn neu'r sefydliad sy'n talu cyfran y cyflogwr o gyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1. Rydym yn eu galw yn gyflogwyr o hyd, hyd yn oed os nad ydynt yn talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1 o ganlyniad i oed cyflogai neu lefel ei enillion.

Rydym yn eich galw'n *gyflogedig* hyd yn oed os ydych yn gweithio i asiantaeth, os

- rydych yn talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1 ar eich enillion, neu
- byddech yn talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1, ond nad ydych yn gwneud hynny oherwydd eich oedran neu lefel eich enillion.

I gael rhagor o wybodaeth am eich enillion wythnosol gros, gweler

- **tudalen 7** os ydych yn gyflogedig, neu
- **tudalen 8** os ydych yn hunangyflogedig.

Nid oes rhaid i chi fod yn ddinesydd yn y DU i gael Lwfans Mamolaeth.

Os oes gennych ganiatâd i weithio, efallai y gallwch gael Lwfans Mamolaeth.

Pryd i wneud cais am Lwfans Mamolaeth

Y cynharaf y gallwch wneud cais yw ar ddechrau'r 14eg wythnos cyn y disgwylir i'ch baban cael ei eni.

Hyd yn oes os ydych dal i weithio, gwnewch gais cyn gynted ag y gallwch. Byddwn yn cysylltu â chi yn ddiweddarach i ganfod y dyddiad gwnaethoch roi'r gorau i weithio.

Peidiwch â llofnodi a dyddio'r ffurflen hon cyn y 14eg wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch baban gael ei eni.

Os caiff eich baban ei eni yn gynnar

Gwnewch gais yn syth ar ôl i'ch baban gael ei eni. Ni fydd eich cyfnod prawf yn newid.

Terfyn amser ar gyfer gwneud cais

Mae'n rhaid i chi wneud cais o fewn 3 mis o'r dyddiad mae eich Cyfnod Lwfans Mamolaeth yn cychwyn. Byddwch yn colli arian os byddwch yn oedi.

Y dyddiad y disgwylir i chi roi genedigaeth

- Os ydych yn gwneud cais cyn i'ch baban gael ei eni

Ceir y dyddiad hwn yn **Rhan A** o'ch **Tystysgrif Mamolaeth MAT B1**. Gelwir genedigaeth yn *gyfnod esgor* ar y dystysgrif. Gallwch gael y dystysgrif hon gan eich meddyg neu'ch bydwraig o 21ain wythnos eich beichiogrwydd.

- Os ydych yn gwneud cais ar ôl i'ch baban gael ei eni

Ceir y dyddiad hwn yn **Rhan B** o'ch **Tystysgrif Mamolaeth MAT B1** os oes un gennyach. Os nad oes un gennyach, dylai'r dyddiad fod ar eich cerdyn clinig cyn geni.

Pryd y telir Lwfans Mamolaeth

Bydd eich **Cyfnod Lwfans Mamolaeth (MAP)** yn dechrau ar y dydd Sul yn yr 11eg wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch babi gael ei eni, os nad ydych yn gyflogedig neu'n hunangyflogedig ar yr adeg hon.

Os ydych yn dal i fod yn gyflogedig neu'n hunangyflogedig ar neu ar ôl yr 11eg wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i 'ch babi gael ei eni.

Gallwch ddewis pryd rydych am i'ch Lwfans Mamolaeth ddechrau. Gallwch ddewis unrhyw ddiwrnod ar ôl i chi roi'r gorau i waith i gael eich baban. Golyga hyn y gall eich Lwfans Mamolaeth ddechrau o ddiwrnod cyntaf eich cyfnod mamolaeth.

Gallwch hefyd ddewis dechrau eich Lwfans Mamolaeth yn hwyrach na'r dyddiad y bydd eich cyfnod mamolaeth yn dechrau. Ond y diwrnod hwyrach y gall eich Lwfans Mamolaeth ddechrau yw'r diwrnod ar ôl genedigaeth eich baban.

Os ydych yn cael Tâl Salwch Statudol gan eich cyflogwr, bydd yn rhaid i'ch Tâl Salwch Statudol ddod i ben pan fydd eich Lwfans Mamolaeth yn dechrau. **Mae'n rhaid i chi roi gwybod i'ch cyflogwr pryd y bydd eich Cyfnod Lwfans Mamolaeth yn dechrau.**

Pryd y telir Lwfans Mamolaeth parhad

Os byddwch yn rhoi genedigaeth yn gynt na'r disgwyl

Mae'n rhaid i chi hysbysu'r Ganolfan Byd Gwaith ar unwaith. Mae'n **rhaid** i'ch Lwfans Mamolaeth ddechrau os byddwch yn geni eich babi cyn i chi gael cyfle i ddechrau ar eich cyfnod mamolaeth. Bydd eich Lwfans Mamolaeth yn dechrau'n awtomatig ar y diwrnod ar ôl i chi roi genedigaeth.

Os nad ydych yn gweithio oherwydd eich beichiogrwydd ar y bedwaredd wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch babi gael ei eni neu ar ôl hynny

Mae'n **rhaid** i'ch Lwfans Mamolaeth ddechrau os ydych ar gyfnod mamolaeth ar y bedwaredd wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch babi gael ei eni neu ar ôl hynny. Bydd eich Lwfans Mamolaeth yn dechrau yn awtomatig o'r diwrnod ar ôl y diwrnod cyntaf y byddwch yn absennol o'r gwaith am y rheswm hwn yn y cyfnod 4 wythnos hwn.

Os byddwch yn absennol o'r gwaith oherwydd salwch yn union cyn y cewch Lwfans Mamolaeth

Mae'n **rhaid** i'ch Lwfans Mamolaeth ddechrau os ydych yn sâl ac yn absennol o'r gwaith oherwydd eich beichiogrwydd unrhyw adeg yn ystod y pedair wythnos cyn yr wythnos y disgwylir i'ch babi gael ei eni.

Bydd eich Lwfans Mamolaeth yn dechrau'n awtomatig o'r diwrnod ar ôl y diwrnod cyntaf y byddwch yn absennol o'r gwaith am y rheswm hwn yn y cyfnod 4 wythnos hwn.

Os oeddech yn cael Tâl Salwch Statudol, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth neu Fudd-dal Analluogrwydd, bydd yn cael ei atal.

Os ydych chi a'ch cyflogwr yn anghytuno p'un a ydych yn sâl oherwydd eich beichiogrwydd, cysylltwch â'r Ganolfan Byd Gwaith.

Sut rydym yn cyfrifo Lwfans Mamolaeth

Defnyddir y rheol enillion i gyfrifo eich Lwfans Mamolaeth.

Os ydych yn gyflogedig

Golyga'r rheol enillion fod yn rhaid i chi ennill o leiaf £30 yr wythnos ar gyfartaledd. Rydym yn cyfrifo cyfartaledd eich enillion gros dros unrhyw 13 wythnos yn eich **Cyfnod Prawf**. Nid oes yn rhaid i'r 13 wythnos fod yn olynol.

Mae *enillion gros* yn golygu swm yr arian y mae eich cyflogwr yn ei dalu i chi cyn y bod unrhyw beth yn cael ei ddidynnu. Er enghraifft, treth incwm neu Yswiriant Gwladol.

Er mwyn cyfrifo eich enillion gros wythnosol ar gyfartaledd, byddwn yn adio eich enillion gros o bob un o'r 13 wythnos y gwnaethoch ennill mwyaf at ei gilydd. Yna, rydym yn rhannu'r cyfanswm gan 13.

Mae angen i ni weld y slipiau cyflog gwreiddiol ar gyfer y 13 wythnos rydych yn ei ddewis. Anfonwch eich slipiau cyflog wythnosol, neu os nad ydych yn cael ei dalu'n wythnosol, anfonwch slipiau cyflog sy'n cwmpasu'r 13 wythnos y gwnaethoch ennill mwyaf yn eich Cyfnod Prawf. Er enghraifft, os ydych yn cael ei dalu yn fisol, anfonwch atom o leiaf slipiau cyflog ar gyfer 4 mis a byddwn yn cyfrifo faint rydych yn ei ennill pob wythnos.

Swm y Lwfans Mamolaeth a gewch fydd naill ai cyfradd safonol Lwfans Mamolaeth neu 90% o'ch enillion wythnosol gros ar gyfartaledd. Byddwch yn cael y swm isaf o'r ddau.

Sut rydym yn cyfrifo Lwfans Mamolaeth parhad

Os ydych yn hunangyflogedig

Os ydych

- wedi eich cofrestru'n hunangyflogedig, ac
 - wedi talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 2, ac
 - nid oes gennych dystysgrif Eithriad Enillion Isel
- fe fyddwch yn cael eich trin fel pe byddai gennych ddigon o enillion wythnosol er mwyn cael y gyfradd safonol o Lwfans Mamolaeth ar gyfer unrhyw wythnos a gwmpesir gan y cyfraniad Yswiriant Gwladol Dosbarth 2 hynny.

Os ydych wedi eich cofrestru'n hunangyflogedig a bod gennych dystysgrif Eithriad Enillion Isel, fe fyddwch yn cael eich trin fel pe byddai gennych enillion sy'n gyfartal â £30 ar ddiwedd pob wythnos a gwmpesir gan y dystysgrif. Mae hyn yn berthnasol hyd yn oed os ydych wedi talu cyfraniad Yswiriant Gwladol Dosbarth 2 ar gyfer wythnos a gwmpesir gan y dystysgrif.

Os ydych wedi eich cofrestru'n hunangyflogedig am o leiaf 26 wythnos yn eich cyfnod prawf, efallai na fyddwch yn gymwys ar gyfer Lwfans Mamolaeth oni bai

- eich bod wedi talu o leiaf 13 cyfraniad Yswiriant Gwladol Dosbarth 2 yn eich cyfnod prawf, neu
- eich bod wedi cael tystysgrif Eithriad Enillion Isel am o leiaf 13 wythnos yn eich cyfnod prawf.

Ceir mwy o wybodaeth am hyn yn nhaflen NI17A *A guide to Maternity Benefits*. Gallwch ddod o hyd i'r canllaw hwn ar eingwefan. Y cyfeiriad yw www.dwp.gov.uk/advisers/ni17a

Gallwch hefyd ofyn i'r Ganolfan Byd Gwaith.

Beth sy'n digwydd ar ôl i chi wneud cais

Gellir talu Lwfans Mamolaeth yn gyflymach os byddwch

- yn ateb pob cwestiwn ar y ffurflen gais sy'n berthnasol i chi, ac
- yn anfon pob dogfen y byddwn yn gofyn amdani.

Os na allwch wneud hyn, cysylltwch â ni. Byddwn yn ysgrifennu atoch i ddweud wrthyhych beth yw canlyniad eich cais gynnted â phosibl.

Os nad oes gennych hawl i gael Lwfans Mamolaeth

Byddwn yn ysgrifennu atoch gyda'r rheswm. Byddwn hefyd yn edrych i weld a allwch gael Lwfans Cyflogaeth a Chymorth neu Lwfans Analluogrwydd. I gael rhagor o wybodaeth, gofynnwch am daflen o'r Ganolfan Byd Gwaith. Neu gallwch ymweld â'n gwefan yn www.canolfanbydgwaith.gov.uk

Mwy o wybodaeth a chymorth arall

Lwfans Mamolaeth

Ceir gwybodaeth ynglŷn â Lwfans Mamolaeth (MA) yn nhaflen **NI17A** *A guide to Maternity Benefits*. Mae'r daflen hon ar gael ar ein gwefan. Y cyfeiriad yw www.dwp.gov.uk/advisers/ni17a

Gallwch hefyd ofyn i'r Ganolfan Byd Gwaith.

Gweithio tra'n cael Lwfans Mamolaeth

Gallwch weithio am hyd at 10 diwrnod yn ystod eich Cyfnod Lwfans Mamolaeth heb gollu eich taliadau Lwfans Mamolaeth. Gelwir y rhain yn *ddyddiau Cadw mewn Cysylltiad*. Gallwch gael rhagor o wybodaeth am hyn yn y canllaw **NI17A**. Gallwch holi yn eich Canolfan Byd Gwaith hefyd.

Mae'n rhaid i chi hysbysu'r Ganolfan Byd Gwaith am unrhyw waith a wnewch tra'n cael Lwfans Mamolaeth.

